

FRÝDEK ≈ MÍSTEK

| KAPITOLA |
| KNIHKUPECTVÍ |

www.komo.cz

Lašský dostavník

Ročník....10
Rok.....2020

2
léto

**Užijte si léto
ve Frýdku~Místku a Beskydech!**

DEN S PRŮVODCEM

Komentované tematické prohlídky ve Frýdku~Místku a Frýdlantu n. O.

LYSOHORSKÁ NEJ

Komentované výstupy na nejvyšší vrchol Moravskoslezských Beskyd
Speciální výstupy za západem slunce nebo v doprovodu Lašského krále

TECHNOTRASA

Po stopách frýdlantské litiny a smaltu
Po stopách textilek ve Frýdku~Místku

Chcete to zažít?

**Navštivte naše stránky nebo se zeptejte na pobočkách
Turistického informačního centra Frýdek~Místek**

+420 558 646 888

visitfm.cz

poznejte bližší

Lašský dostavník vychází i díky finančnímu
daru pana senátora Ing. Jiřího Carbola.

www.beskydskalikerka.cz

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 – 22,00 h

sobota 14 – 23 h

neděle 14 – 22 h

RenoFarma Beskyd, a. s.
Palkovice

Naše poděkování za stálou podporu patří také
paní Ing. Evě Richtrové.

Obsah

Obrázek na obálce (zámek v Paskově)
nakreslil Boris Zvada.

Úvodník (Z. V. Krulikovský)	3
Co se stalo, přihodilo	4
Co je to? (P. Hruboš).....	4
Červen (B. Vidura)	5
Letní slunovrat (K. Greiner)	7
Historie skautingu (V. Vlk)	8
Kronikář našeho kraje (V. Vlk)	10
Okolo Místku (P. Hruboš).....	11
Tři sudičky (O. Tlučková)	12
Na kraji léta (P. Gryga).....	14
Doslov ke knížce pana P. Grygy (D. Zápalková).....	15
Reakce na článek (P. Lipka)	16
Válečníci připomenuti tam, kde padli (K. Sýkora)	17
Rozcestí B. Vidura)	19
Fotodokumentace	20, 21
Mladá víla (R. Žvak)	22
Jak chceš měč člověk dluhy věk (A. Dziehel).....	23
Jak oba porovnala (F. Pituchová)	24
Bojtky (P. Krkošková-Byrtusová)	27
My zme Ostravjaci (pokračování) (Z. V. Krulikovský).....	29
Čestní členové království lašského	32
Cyrlometodějská pout' (pozdávka).	33
3. setkání na rozhledně (pozdávka).....	34
Z receptařa lašského krále	35
Lašské ambasady	36
Kalendárium lašských akcí – léto 2020	37

Úvodník

Vážení čtenáři,

takové podivné jaro nikdo z nás nepamatuje. Koronavirus postihl celou naši planetu, nouzový stav omezil veškeré dění, změnil náš život. Těšili jsme se na výšlapy, které se nekonaly, vzpomínal jsem práci na zahrádce, té jsme si užili. Nejméně 8 týdnů jsem nevytáhl paty ze Skalice (patřím k té nejohroženější skupině obyvatel), bylo krásné počasí, dvakrát denně jsem se svou Shakirou (psí slečna) šlapal okolo Skalice (kondice pro přežití je důležitá!), ve zbylém čase jsme s napětím sledovali zprávy. Veliké sucho vystřídal déšť. Včera bylo Medarda, jeho kápe přišla nejmiň o měsíc dřív. Už by mohl přestat krapat. Alespoň u nás už je vody dost. Tak už snad vyšlápeme dál, ale opatrně, ještě není vyhráno...

Kdo nestihl splnit odznak Moravskoslezské Lašsko (a už začal plnit) má ještě šanci v letošním roce. Nové vydání Lašského dostavníku vychází opět v tradiční podobě, příspěvky v nářečí (básničky i troška humoru), články o legendách a osobnostech regionu, kalendárium, aj. Letní akce, které jsme naplánovali, snad uskutečníme, nezhorší-li se situace. A budeme-li živí a zdraví...

Lašský dostavník vychází dál ve větším počtu. Děkujeme městu Frýdku-Místku i všem ostatním přispívajícím!

Na koho se dostavník i tak nedostane – může si ho stáhnout z našich stránek - <http://www.lassko.eu>.

Tam také bývá upřesnění našich kulturních i turistických akcí.

Zdeněk Vilém Krulikovský

Lašský dostavník

vychází čtvrtletně - vydává kulturně vlastivědný spolek Království lašské. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je e-mailem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhozy zleva, bez mezer mezi odstavci: lasskykral@centrum.cz

Příspěvky do podzimního čísla posílejte nejpozději do konce srpna!
Redakce: Zdeněk Vilém Krulikovský, Radana Šatánková, Dajana Zápalková, Boris Zvada.

Technická spolupráce: Michaela Mikeira Krulikovská

Co se stalo, přihodilo

Vlastně nic, nebo skoro nic. Myslím tím, co se týče Království lašského. Jen v předjaří jsme ještě stihli vystoupení pro seniory, také pak po konci omezení. Václav Halat z Chlebovic vyrobil z větvi mladého dubu křeslo pro krále, jaro jsme vítali individuálně, většinou doma na zahradě, na hory jsme hleděli jen z údolí. Přerušit jsme museli i natáčení nového CD, zpívám v něm lidové písničky nejen z Lašska, ale také ze Slovácka i z Čech. Měl by to být takový symbolický pozdrav mé životní pouti s písničkami, které mne provázely od útlého dětství. V srpnu (dá-li Pán Bůh) oslavím třičtvrté století, zároveň si připomínáme 75 let života v míru. Zpívá se mnou Hanka Jamrozová, která také hraje na housle, na akordeon doprovází Lucka Gorecká. Už jich máme natočeno 26, snad to brzy dokončíme.

6. března: „Na pěknou notečku“ – vystoupení pro seniory v Raškovicích. Zpívali jsme písničky z celé Moravy a Slezska. Poprvé naše řady posílila zpěvačka Monika Kanioková, zpívala šumně písně ze sbírek Leoše Janáčka.

11. března: „Odualajne, u nás je to fajne“ – náš populární pořad z lašsko-ostravského regionu v Palkovicích, především pro ženy. Omezení již klepalo na dveře, avšak starosta obce zařídil preventivní opatření, tak vše dopadlo dobře.

28. května: „Zpěvy předkův našich“ v domově pro seniory v Ostravě-Kamenci. Písničky s povídáním o kořenech lašského etnika se všem moc líbily, vypadá to na další spolupráci.

14. června: **3. etapa Okolo Lašska** – z Brušperka přes Starou Ves, Starou Bělou do Polanky k vlaku. Sešlo se nás 10, počasí přálo, sluníčko sice nesvítilo, ale bylo příjemně. Šli jsme krásnou krajinou přes lesy a pole.

Zapsal Z. V. Krulíkovský

Kalendárium lašských akcí – léto 2020

5. července (neděle): Cyrilometodějská pout' na Lašském Řípu (Čupku) – od 14 hodin

19. července (neděle): 4. etapa pouti Okolo Lašska (Polanka – Nová Ves – Landek – Koblov)

23. srpna (neděle): 5. etapa pouti Okolo Lašska (Koblov – Černý les - Antošovice – Bohumín)

5. září (sobota): Lašské slavnosti v Sedlištích na Bezručově vyhlídce – od 15.30 hodin

12. září (sobota): Svěcení dřevěné plastiky sv. Patrika v zahradě hotelu Prosper na Čeladné – mj. z účasti lašského krále a jeho družiny

20. září (neděle): 5. etapa pouti Okolo Lašska (Bohumín - Heřmanice – Michálkovice)

27. září (neděle): Tradiční horolezecký výplaz na K1 v Krmelíně, start v 16 hodin(!). V cíli na krmelínském kopci podzimní slavnost od 17 hod.

Krmelín, foto L. Krulíkovský (2008)

Lašské ambasady

Myšlenka vznikla v roce 2005 v Brušperku – pověřit vybrané Lachy a Lašky žijící v cizině (mimo Velké Lašsko), kteří tam budou sdružovat rodověrné krajany, vytvářet tak jakési „ambasády“ Království lašského:

2005 – Německo, Karlsbad, Langensteinbach – Květa Fredy, roz. Ondráková, nar. v Krmelíně.

2011 – Čechy, Praha – pověřen Bohuslav a Petr Pardubický, oba rodiče z Laška

2012 – Valašsko, Dolní Bečva (Koliba pod horů) – Ladislav Ničman, nar. ve Vyšní Mohelnici,

Nyní je ambasáda v Zubří – Kateřina Gazdová (prvorozená dcera lašského krále).

2015 – Panama – prof. Štěpán Žilka, nar. v Ostravě, aktivizuje i krajany v Jižní Americe

2016 – Hornácko, Velká nad Veličkou - František Gajovský, nar. v Bašce - fotograf

2017 – Švýcarsko, Petr Šebelka, nar. v Místku

2018 – USA, Atlanta – Margareta Winsted, roz. Krpcová, nar. v Palkovicích

2018 – Kanada, Vancouver – Vladimír a Karel Hill, nar. v Brušperku

A. Krulikovská, H. Jamrozová, ambasádor F. Gajovský,
L. Gorecká na Hukvaldech.

Co je to?

Pavel Hruboš

„Co je to, maminko, co se stalo?“

Čtyřleté dítě matky se ptalo.

„Proč jsou ti lidé, bez tváře, bez jména,
na tvářích polštářky, tak co to znamená?“

Matka jen stála, marně hledá slova:

„To neví, dítě mé, ani ta sova.“

Řvali jsme hlasitě: „Nechceme burky!“
Teď městem potkávám jen samé Turkey.

Něco nás srazilo jako blesk rázem,
jako by Boží trest přišel k nám na zem.

(Orlová, 29. 3. 2020)

28. 5. senioři při vystoupení lašského krále v Ostravě,
foto J. Holášková

Pozvolna taví se
ztuhlé rysy tváře
do mimiky vstřícné
květům i jahodám

pro zahradní slavnosti
nad jezírky leknínů
paprsky se mazlí
s prstíky nemluvněte

jak malíř si s barvami pohrává
nebo ony s ním
do palety nahlíží
a prská jaseň
nejsme neteční

smysly nám pohlcejí vůně
pro ještě prudší vznět
dá se rozumět i básníkům.

Bohumír Vidura

Jaro 2020 ve Skalici, foto J. Konečný

Už se nam to začína uvolňovať, je dost' mokro, paři se z lesuv, tuž huby budu asik rošť. Už jakesy sem na luce viděl, něsky na mezi aji žampiony. Mam tu pro vas jeden receptis takovy, co šetřý kasu. Ale tež nastava čas gulajšpartyji, tak pro změnu zase jeden inči recept na gulajš – „mordyrsky“...

Chalupnicke fleky

20 deka hub (směs), 30 deka fličekuv, 4 vejca, 10 deka uzeneho špeka, menšy cebula, 1,5 decy mlika, lyžka sadla, sul, mlety pepř, mlety muškatovery květ.

Do vařycy vody, keru zme posolili, dame fličky a pět minut povařyme. Scedime, proplachněm eště zimnu vodu, nechame okapat'. Na špeku osmahněm drobunko nakratu cebulu a huby, nechame vychladnut'. V mise promišame fličky z hubami, přydame pomlety pepř a muškatovery květ, všecko dame do vymaštěne brutfaně, či do pekača. V mliku potem rozmišame vejca a zalijem to. Pečem ve vyhřate trubě 20 – 30 minut.

Mordyrsky gulajš (tež pro lapky a zbojniky)

Najprv iděm zamordovat' bravka... (dyž ho v chlivku něni, tuž třa zaid' do masařa:

¾ kila masa z plecka, ½ kila srce, 20 deka jatry. Sul, pepř, sladka papryka, nove kořeni, bobkovy list, ½ kila cebule, česnek, sadlo, maryjanka, feferonek.

Plecko nakrajem na kostky, srdce odblanime, operem a tež nakrajem na kusky. Na rozehřatym sadle (přyměřeně) osmahněm (v kotliku) do zlatova nakratu cebulu a česnek, přydame oboje masa a restujeme tak dluho, až přestaně voda v nim syčet'. Zapařyme sladku papryku, podlijem, přydame par kuliček noveho kořena, dva listky bobkového lista a dusyme pomaly(!) skoro do mjeka. Jatra orestujem (na panvi) zvlašť na trošce sadla a přydame do gulajša. Společně dodusyme. Solime až na koněc, bo ináč jatra ztvrdně! Dochutime maryjanku, tvrdši natyry eště feferonkem. Podavame s chlebem či knedlami.

Tuž at' vam šmakuje!

3. Setkání na rozhledně

**V neděli 12. července 2020 v 15 hodin
se sejdem u rozhledny PANORAMA
v Chlebovicích!**

**Srdečně zve Zdeňka Viluše I. krále lašského
a správce rozhledny Václava Halata**

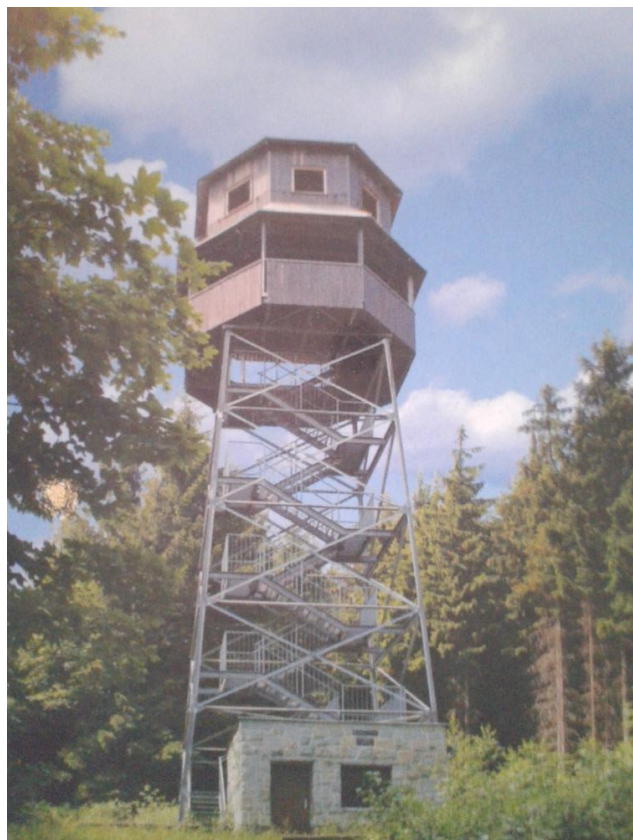

Foto V. Halat

LETNÍ SLUNOVRAAT

Ještě v osmdesátých letech dvacátého století každý z okruhu mých přátel chtěl patřičně oslavit své narozeniny. „Slavím, Karle, svých 18 let a zvu na bečku. Mám narozky!“

Scházeli jsme se na hřišti, u řeky nebo také na louce se vzdáleným lesem v pozadí. Bečka byla v hledáčku příznivců dobrého piva. Největší zážitek je pro nás tady na Lašsku les s názvem Benčák. Zde, pod Štramberskou Trúbou, najdeš i koupaliště - Libotín. Je letní slunovrat! Hřmí kytary a pivo Radegast teče proudem. Rozžhavenou proutěnou metlou zakroužíš a následně přehodíš potok.

Byla tady generace mládeže, která dokázala rozpoznat touhu poznávat přírodu plnými doušky. Štramberská Trúba, jedna ze symbolů Lašska, se stala baštou srazu táborníků z širokého okolí.

Napsal dopisovatel České národopisné společnosti
Karel Greiner – Příbor

Štramberk – foto V. Baron

Historie Skautingu v Karlově huti

Vilém Vlk

Den 24. duben patří sv. Jiřímu – a je také Dnem Skautingu. Každoročně se v tento den koná v Beskydech pod Lysou horou v prostoru Ivančeny celostátní sraz Skautů k uctění památky statečných ostravských skautů zatčených v době nacistické okupace. Letos se jistě vzhledem k světové zdravotní pandemii nebude konat.

Přitom si také každoročně, když už se této akce nemohu účastnit, připomínám historii Skautingu v místě svého bydliště, kde jsem byl jedním z členů a později vedoucích funkcionářů. Karlova huť byla osada v Lískovci, kde asi v roce 1934 založil skautský okresní vůdce Arnošt Kubínský tuto organizaci. Nebyl sám a získal několik desítek nadšenců mezi mládeží, a to včetně mých sourozenců a mě v roce 1934.

Vrcholem každé sezony tehdy byly letní skautské tábory, kde se utužilo přátelství při pobytu a různých hrách v přírodě. V roce 1937 to byl tábor na Slovensku ve Vysoké Korní, který jsem také jako desetiletý absolvoval. V překrásné přírodě s dobrými lidmi jsme si sami účastníci zajišťovali pobyt, stravování i využívali čas. Vedli nás zkušení vedoucí jako kupříkladu Ondřej Kacíř, který se později v době nacistické okupace stal pilotem československého letectva v Anglii, bratři Kocůrkové, aj.

Druhý tábor, který jsem absolvoval, byl rok nato na Ostravici, na pozemku ředitele Válcoven plechu Ing. Vladimíra Kořínka, který byl skautskému hnutí v Karlově huti mecenášem, protože i svoje sklepní koje nám propůjčil jako klubovny.

Vrcholem naší veřejné propagační aktivity Skautingu byl v prostorách parčíku u Sokolovny ve Frýdku r. 1935 skautský tábor a to na „Výstavě Bezručova kraje“, kde jsem se také při jedné své hlídce setkal s básníkem Petrem Bezručem, který tam byl večer tajně, protože neměl rád veřejnost.

Když byl Skauting v roce 1938 z důvodu nacistické okupace zrušen, nezůstali ani starší Skauti bez aktivity, ale tajně pomáhali partyzánským oddílům v Beskydech tím, že jim na skautskou základnu na Chladné vodě donášeli pokrmy, různé vzkazy, letáky a pomáhali s další činností. Byl mezi nimi i můj nejstarší bratr Karel a další členové. Však také po válce v roce 1947 byl v Karlově huti přítomen náčelník Skautingu Rudolf Plajner z Prahy, který jim předal vysoká skautská vyznamenání za aktivní protinacistickou činnost.

Obec Metylovice
a Království lašské z.s.

srdečně zvou všechny občany z Lašska i širého okolí

5. července 2020 na Metylovský Čupek

kde se uskuteční

CYRILOMETODĚJSKÁ pout'

Program:

**14:00 - zahájení slavnosti starostou obce Ing. Lukášem Halatou
a lašským králem Z. V. Krulíkovským**

**14:10 – Bohoslužba slova ke cti patronům Moravy
sv. Cyrila a Metoděje za účasti P. Mgr. Václava Gandery**

**15:00 – vystoupí country band WIND z Havířova,
lašský král a jeho ODUALAJNE band,
kteří zahrají folk a trampské písničky**

**Pro rodiče s dětmi bude připravena soutěžní trasa.
Občerstvení zajištěno.**

Čestní členové Království lašského

Olga Tlučková, lid. básnířka, nar. 10. 9. 1921 v Bruzovicích (+ 2018)
Lubomír Havlák, oper. Pěvec ND Praha, nar. 1921 ve Fryčovicích (+ 2014)
Jaromír Tkáč, lesní Ing., lid. básník, nar. 29. 2. 1928 v Čeladné (+2019)
Františka Pituchová, lid. básnířka, nar. 2. 4. 1928 v Hamrovicích (+ 2012)
Stěpán Kotek, muzikant, nar. 1931 ve Frýdlantě n. O. (+ 2012)
Jaromír Václavík, dirigent, nar. 1934 v Sedlístích (+2015)

Radek Žvak, zpěvák, herec, básník, nar. 15. 3. 1934 v Hor. Bludovicích
Melanie Ševčíková (MUDr.), folkloristka, nar. 8. 2. 1936 v N. Bystrici
Eliška Krejčíčková (Mgr.) folkloristka, nar. 4. 5. 1936 ve Staré Bělé
Jiří Krulíkovský, tanečník, nar. 17. 6. 1937 v Místku
Josef Vašíček, textař, nar. 2. 1. 1939 v Myslíku, (+ 2019)
Lubomír Cholevík, nar. 13. 10. 1929 v Orlové, rodověrný Lach (+ 2020)
Bedřich Šimoňák, výtvarník, nar. 1. 3. 1941 v Bašce
Jan Satina, malíř, řezbář, nar. 17. 5. 1941 v Hamrovicích
Miroslav Dvořák, výtvarník, nar. 16. 5. 1941 v Bašce
Rudolf Vlček, tanečník, nar. 12. 6. 1943 ve Vídni
Zdeněk Šprc, tanečník, nar. 27. 12. 1943 ve Frýdku (+ 2016)
Květoslava Krulíková, taneč., zpěvačka, nar. 29. 5. 1944 v Hrabůvce
Láďa Ničman Lach, muzikant, nar. 31. 12. 1944 ve V. Mohelnici (+ 2012)
Zdeněk V. Krulíkovský, zpěvák, pedagog, publ., nar. 3. 8. 1945 v Místku
Božena Vlčková (Ing.), tanečnice, nar. 12. 12. 1946 v Lubně
Věra Zavidčáková (Mgr.), folkloristka, nar. 3. 6. 1947 ve Staré Vsi n. O.
Jana Foldýnová, folkloristka, nar. 27. 7. 1948 v Řepišťích
Marcela Šprcová, zpěvačka, nar. 22. 1. 1952 v Janovicích
Libor Pastorek, propagátor Lašska, nar. 24. 5. 1954 v Hodoňovicích
Jan Hališka (prof.), muzikant, pedagog, nar. 14. 2. 1942 ve Slezské Ostravě
Miloslav Čížek (Mgr.), herec, režisér, pedagog, nar. 31. 10. 1945 v Lutyni
Tomáš Sládeček, fotograf Lašska, nar. 1. 12. 1947 ve Vítkovicích
Václav Halat, nar. 19.12.1954 v Chlebovicích, organizátor lašských akcí

(červen 2020)

K nezapomenutelným zážitkům v této radostné poválečné době byla i přítomnost prezidenta republiky dr. Edvarda Beneše v Ostravě, kde jsem byl rovněž přítomen, a tam jsme před ostravskou radnicí skládali skautský slib věrnosti republice. To bylo v létě 1946.

V tento rok mě náčelník frýdecko-místeckého Skautingu A. Kubínský přihlásil do vůdcovského kurzu a po jeho absolvování jsem tady vedl „oddíl vlčat“, to je nejmladších členů. Prověrkou mi pak bylo vedení skautského tábora v Hutích pod Smrkem v Beskydech. Mí pomocníci měli tehdy 17 let a 15 vlčat bylo v rozmezí 8-12 let. Sami jsme si vařili, nosili z obchodu potraviny, v noci hlídali tábor – takže jsme byli samostatní, což obdivovali rodiče členů tábora.

Když přišlo období komunistické nadvlády v naší republice, byl opět celostátně Skauting zrušen. Bylo mnoho organizací a kolektivů, kteří pod různými sportovními oddíly vedli tajnou činnost, jako vodáci apod. Po této neradostné době s plným nadšením se po „politickým jaru“ obnovila činnost, ale já jsem se jí nezúčastnil, jednak proto, že moje „vlčata“ již odrostla krátkým skautským kalhotám a také proto, že v té době mládež byla ovlivněna pionýrským zaměřením, nebyla samostatná, příroda jim nic neříkala a v táborech nebyli samostatní, ale měli k ruce kuchařský a zdravotní personál, což již neodpovídalo skautským ideám. Proto jsem se také již nezapojil do aktivní činnosti.

V té době také zanikl Skauting v Karlově huti a již se neobnovil.

Kronikář Bedřich Fišer

Téměř každá obec měla v minulosti svého lidového kronikáře, který zaznamenával současné aktuality této obce. Mnozí z nich se stali významnými osobnostmi, o kterých se hovořilo, psalo, i se je oceňovalo. Z těch nejznámějších to byli ve Frýdku-Místek Vladimír Škuta, v Lískovci Joža Vochala, pozdější správce Lašského muzea ve Frýdku, Jaroslav Ludvík Mikoláš ve Skalici, a další. K nejznámějším patřil i Bedřich Fišer v Bašce, jehož vzpomínáme již proto, že v tomto roce to bude 30 let, co zemřel.

Zájem o historii rodného kraje a osudy jeho lidí v něm probudila návštěva Prahy v době jeho vojenské služby. Vedl si osobní i rodinnou kroniku, v níž vkládal záznamy a události své rodné obce Bašky, proto byl v roce 1938 jmenován obecním kronikářem. Tajně shromažďoval záznamy o událostech v době nacistické okupace a teprve po osvobození mohl být jmenován kronikářem oficiálně, kteroužto funkci vykonával až do svého stáří.

Sám jsem jej několikrát navštívil, abych od něj získal doklady o historii a osobnostech místního Sokola a tělovýchovy vůbec, kde byl náčelníkem A. Vrubel. Velmi precizně tyto záznamy vedl a několikrát jsem uspořádal na okresním výboru ČSTV s ním besedu.

Shromáždil a vydal několik dokumentárních brožur jako „Rok v Bašce“ nebo rozsáhlé vzpomínkové vyprávění z let 1923-1945 nazvané „Dědeček aneb rok zvyku a pověr vesnického lidu v Pobeskydí.“ Detailně zpracoval i historii železáren v Bašce a vydal podrobný popis osvobozovacích bojů v r. 1945 a okolí. Jeho kronikářské články v regionálních časopisech byly kvalitní.

Jeho kronikářskou práci ocenili písemně i osobně literáti i občané:

Petr Bezruč, básník: „*Děkuji za vzácnou pozornost za “Malé dějiny Bašky.” Knižečku jste napísal šumně. Jel jsem přes Bašku môže byt sto razu. To jak sem byl na poště v Místku.*“

Bohumil Marek, spisovatel: „*Náš kronikář. Za těch 36 let, co vede obecní kroniku v Bašce, potvrdzovalo se každoročně, jak mnoho záleží na svědomitosti a zanícení pro práci probíhajícími dějinami.*“

Za kronikářskou celoživotní práci obdržel čestná uznání a v r. 1976 v Okresní soutěži kronikářů získal 2. místo s čestným diplomem.

Zemřel 7. října 1990 a je pohřben v Bašce.

obuch stranach „o něho třyskaly“, že malem zrobil poplach. Uviděl nas dva u dozorčiho stolka, střyhli zme mu hlašení, on se na nas podíval jasnoživým pohledem a pravil: „Bulis... Krulikovský... poznám vás, chlapi, známý tandem...“. Lišacky se usmjal a pravil: „Mám udělat nástup?“ Na vteřinku zme stuhli, nale v tym Jirka pohotovo tichutko odpovjadal: „Všecko je v pořádku, všichni jsou už dávno na světnicích, všecko spí...“ Měkyš se znovu pousmjal a pravi: „Když to říkáte vy, Bulis, tak tomu věřme. Ale co vojín Zilvar? Neříkejte, že ten už spí, před chvílí sem ho slyšel hulákat naproti U tří lilí!“ Vyhrabal ve svojim kumbalku baterku a potácel se do izby, kaj mjel Zilvar spať. Vjeřtě, či ni, on Měkyša předběh a už fakt spal po deseti pivach jak poleno. Spiš to ale předstíral, bo jak na ňho Měkyš posvitil, tuž zařval jak lev: „Kery cyp mje to tu včil budi?!“ A mignul Měkyša po pali svoju kanadu, keru mjel nachystanu u lužka! Ten zavyl jak šakal a hned vystřízlivjel. My ho z Jirku ošetřili, měl hromsku bulu nad čelem, Jirka mu ju zatlačil bajonetem, kery mjel u pasu, Měkyš něvěděl, esli mu ma byť vděčný, či ho ma zabit...

Bylo 9. května, svatek osvobozeňa. My zme mjeli celosuborovku ve Fučikarni, venku, dyž sem zrovna zpíval před nastupenym zborem „Máj, rozkvetlý máj“, začal fujat snich, že sem ani něviděl na oči, no byla vam to sranda. Po vystupeňu zme mjeli volno, tuž zme se rozprchli zahřat do pražských pivnic. Najvjec se zahřyval velitel Měkyš z dozorčim svobodnikem Rigem. Seděli naproti AUZu ve vyčepu hotela Savoj pozdě do nocy, pili jak duhy, dyž v tym se Měkyš zpomnil, že zapomil na důležitú vjec. Dopotacal se do kasarni, Rigo za nim, zehnal pomocníka a něchal pul hodiny před pulnocy nastupit dolu na plac celu rotu. Postavil se rozkročmo před nas a začnul předčítat „Rozkaz vrchního velitele branné moci - prezidenta republiky o potírání alkoholismu v armádě“!!! Musel to ztihnout do pulnocy, no lepší by zrobil, dyby se na to vykašlal. V prostředku předčítaňa se naraz zarazil. Ni enem temu, že zme se jeho alkoholickému projevu smjali, nale temu že se mu chtělo... vitě co. Ohlížal se po dozorčim Rigovi, že by on moh čítat za ňho, enem že Rigo ležel krok za nim na znaku na hromadě piska a chrpal jak cyrkural-ka. „Pauza!“ zařval velitel a zmizel za rohem budovy. Dyž se začala odtamtud valit močovina jak z koňa, cela rota řvala smíchem a Jirka, kery stal vedle mje mi pravil: „Zdeňo, to musíš sepsat, Černí baroni jsou proti tomu čajíček!“

(tak zasej přistě)

Jak praví jedna písnička –
Okolo Frýdku cestička.

Okolo Místku zas chodníček,
za mnou po něm chodil Toníček.

Chodí k nám pěšky, někdy i na kole,
čekám ho u nás v té naší stodole.

Mamka té naší lásce vůbec nepřála,
Toníka metlou ze stodoly vyhnala.

Zahodil pro mne svázanou kytku,
našel si cestičku za jinou – z Frýdku.

Dneska se ženské nemazlí s chlopem,
doba pokročila, mlátí ho mopem.
(Jaro 2020)

Dyž mjel volno, tak jezdil do vychodního rajchu hrát Švejka v němčyně. Něbyly to enem politycke programy, vjac ich bylo zabavných. Ty aji naš veduci šikovně spředával cyvilnim pořadatelum, hlavně na Slovakach. Nas dycky peněžami podělil, kolik sam pobral něvime, ale nam to bylo jedno. Ja sem aji hodně zpíval ludove písničky – česke, moravske, slovenske aji slezske. No a tež ty ze Sajuza – ruske, ukrainske, gruzinske, turkmenske... Najradšy sem ale zpíval ty naše – z Moravy a Slezska. Najvjec potem, dyž s nami začnul jezdit Jirka Bulis. Klavirista a aji skladatel. Hral k tym písničkam take šumne doprovody, za kere by se ani Janaček něstyděl. Jirka byl sice rodak z Chomutova, nale v Brně študoval, skladal muzyku pro divalo Bolka Polívky, H-divadlo, keremu šefoval Arnošt Goldflam, tež pro filmy Juraja Jakubiska. Jak sam pravil, cytil se byt Moravkem. Aji k Lašsku mjel pozitivni vztah, pozdějšy zhudebnil pro mje 7 basniček ze „Slezských písní“ od Petra Bezruča, napsal písničky do hry o Ondrašovi v lašskym duchu pro H-divadlo, měli zme spolem eště i inši velke plany... Byl to synek vesely, hromsky recesista. Pravim byl, bo roku 1993 tragicky při autoněhodě zahynul...

Přišel podzym, či jak se spravně pravi po lašsky jeseň, šli zme z Jirku večer po Praze, nědaleko Vaclavaku zme potkali hromsky šumnu děvuchu, byla to vlastně děvčica, bo byla z Břeclavi. Menovala se Marie, vyštudovana akademicka malička. Bylo nam hromsky zima, jak zme na rohu dluho kecali (Jirka ju znal z Brna a moc se mu lubila), tuž nas naraz Marie pozvala k sobě do teho atelieru, kery byl za rohem. Počastovala nas fajnu slovacku trnkovicu, mjela najmeň 50 % alkoholu. Ve vysmjate naladě zme večer před večerku dorazili do AUZu, prvni co bylo, zme valili na WC... tam nas zarazil smrad a biněc, dyž to řeknu slušně. „Tomu pravitě uklizene rajony? Tuž to ni!“ křiknul sem nahlas a popad ryžak, kibel z horku vodu, mazlave mydlo a začnul drhnout pizarovu stěnu. Jirka se přydal, brzo (za zpjevu vojanských písniček) byly ty hajzle špigel-migel... Rano nas volal k sobě velitel roty Měkyš, divil se, co nas to raflo. Napraskal nas jeho zastupič, byl to desatnik absolvent. Měkyš něchal zrobit nastup roty, přykładně nas před všeckymi pochvalil, mje osvobodil do końca vojny od rajonuv (!), Jirku ni, bo jako ten absolvent rajony něrobil. Něgatyvni na tej gořalence bylo, že dyž zme odchazali od Marie, zatym, co Jirka se odskočil, ona projevila zajem o mje, domluvila se se mnu rande, enem ja sem dik temu kvitu do rana zapomnil gdy a kaj! No co, aspoň sem kamaradovi němoh vlizt do zela...

Z Jirku, za ten rok, co zme spolu valčili, sem zažil vela srandy. Velitel Měkyš byl často nacabany „jak zakon kaže“, dyž mjel najvjec „v kuli“, tuž to se rad zjevil aj o punocy v AUZu, a robil nastupy. Nic se z teho něrobil, že to vojenske řady zakazovaly. Raz mjel tež takovy večer, Jirka mjel dozorčiho roty a ja mu robil teho pomocníka. Bylo k pulnocy, kasarňa skoro prazna, hlavně mazacy eště kajsik pařyli v putykach. Na rotě byl klidek, dyž tu se zjevil Měkyš. Navaleny chtěl it přes chodbu, nale tak ty plechove skřiňky po

20.3. Vítání jara ve Skalici, foto M. Rácová

Olga Tlučková

Umřil sused haviř,
možne stě ho znali,
před tydnilm ve čtvrtk
zmy ho pochovali.

Pohřib mil moc šumny,
bylo vela ludi,
bo ho měli radi
bohati i chudi.

Un byl do partyje,
chlopi spuminali,
jak potym v hospodě
skuru přepijali.

Na krchově iným
tři robky zustaly,
mezy pomluvaním
furt posmrkovaly.

Ja, ja, pravi prvšo,
haviře se maju,
jak su mladi, zdravi,
bo dost' zarobjaju.

Na to povi druho:
I moc pyniz škodi,
jak gdo něrozumně
s nimi zaobchodi.

A třet'o přidala:
Chlastol tajak duha,
štamprla na hladno
pry je zdravjo zpruha!

(pokračování – léto 2020)

Eště cosik k temu přyjimaču. Dyž zme tam nastupili, tuž nas u dochtora postavili na vahu. Važil sem rovných 70 kilo. Za mjesyc, jak zme končili, nas važili znova. Měl sem 75 kilo. Dochtor zakrulil hlavu: „To tady ještě nebylo. Všichni Auzisti za ten měsíc zhubnou nejmín o 5 kilo, tloušťci i o deset. Vy jste jediný přibral...?!“ Usmjal sem se a tichutko sobě pravim: „To matě tak, rozmazleným synkum z domy chybuje mamulka, pohodličko. Ja sem už žil par rokuv před tym přeč z domova, divadelni život... Tu sem mjel pravidelný spanek, idlo, pohyb, čerstvy luft. V Ostravě sem měl gzicht ošlehany tak akurát větrem hospodských ventilatoruv...“

Potem v Praze to byl eště většy napor na tělo. Fajni pivečko, žradelko v hospudkach jedna baseň. Nejvč zme radi chodili do knajpy „Na růžku“. Fajně vařili, fajna obsluha, fajne ceny. Přestal sem se divit', dyž sem zjistil, že je cely perzonal z Ostravy, z jedne familije... Mladšy cerka se mi aji dost' lubila, hlavně dyž už sem mjel v sobje par piveček... A tata šefek, tuž to vam byl štramak. Na nas, co by na krajany, byl ferovy, za to na iných se to vynahradil. Chodilo tam plno študentuv a gryfných študentek z Kuby, Venezuely, Afryky, kapsy napječované bonama. Jak im došly korunky, tak chtěli piť za bony. Šef im pravil: „Nic takeho, tu něni směnarňa! Dyž tak nalihatě, tuž dobře – jedna ku jedne!“ Ja, taky to byl poctivec...

No a jak došla reluta, tuž zme se sami v kuchyňkách vařili, gulajšky, zelnice, ajntopfy. Pětilitrový kastrol byl planovaný na týdeň, no zblajznul sem ho za dva dni... Hybali zme se celkem dost' – hrávali zme fotbalek, po pražských památkách chodili (ni enem po putykách), na zajezdách po turách. Jak zme rano vojakum kajsik na posadce odehrali pořad, tuž hned zme vyšlapli do přýrody. Jak peníze dochazaly, tak zme zahráli a zazpívali v kdejaké vinarni, a bylo zas co kušat'. Přy najhoršym zme to řešili tak, že dyž zme vystupovali ež večer, tuž zme spali do 12 hodin, troche posnidali, obid a večera byly naráz. Tak zme cosik ušetřili, horší časy přežili... Ty ale moc často něbyly, dyť zme krom reluty dostávali žold, ja měl eště přyplatek za solove zpívání, občas i kap honorař za vystupování pro cyvilisty. No, co mam vjac řýkat' – na vojně sem za dva roky přýbral 13 kilo!

Eště k tym našim pořadum. Krom zpívaňa v celosuboruvkách sem byl zařazený do také fajne partyje, kere pravili „Komorní sólisté“. Dvě zpěvačky cyvilistky, krom mje tam zpíval Franta Janota z Neratovic, tež bažant jak ja, další byli mazacy – na klavír nas doprovázel Mila Pospěš z Prahy, Pavel Hraboš z Pardubic hral fajně na husle, Vlad'a Večtomov eště fajnějšy na kytaru. Mluvene slovo obstarával Hans Plafka z Usti. Byl to cyvil a umělecky veducy skupiny, kery ovládal hromsky aji německy.

Čtyry baby

nědaleko Wisły
čtyry baby dřisły
a ta pjonto nědřisła
bo něskoro přišla

Gupjo baba

nědaleko Bogumina hej
spadła baba do kumina
 hej hej hej
kumiňor jum vyratovoł hej
cały kumin zbumbardovoł
 hej hej hej

Ovca z Bukovca

idže ovca do Bukovca
 čorný baran za ňom
něidž ovca do Bukovca
 bo tam špatně grajom

Pro vydanou publikaci sesbírala a ilustrovala
Pavla Krkošková Byrtusová.

(vyd. Uutěrky, 2013)

K tymu ešče kuřil
jak kumin fabrycky,
 kole něho bylo
pylno špačkův dycky!

Litol za babami,
furt se cytil Jura.
Ež rendgen ukozol,
že je v pajšlu d'ura!

Včil zhuňo psi sadlo,
bo ho kašel moři!
Jak ho do pazuruv
dostali doktoři.

Zvizytyrovali
od hlavy ež po řiť,
zakozali kajco,
hlavně piť a kuřit.

A babum dat' pokuj,
ležeť a něrobiť!
Takemu chlopisku,
tak přeca nělza žit'!

Šak tež jak zalehnul,
už něstanul z loža,
tratil se diň ze dňa,
ež byl košť a koža.

Včil tu leži v hrobě,
škoda teho chlopka,
skončila debatu
zase prvňo robka.

Něž odešly, šustly
na ruhlu ty robky
tři hrudečky hlíny,
tajak koži bobky.

(Slezské zemi – 2000)

Na kraji léta

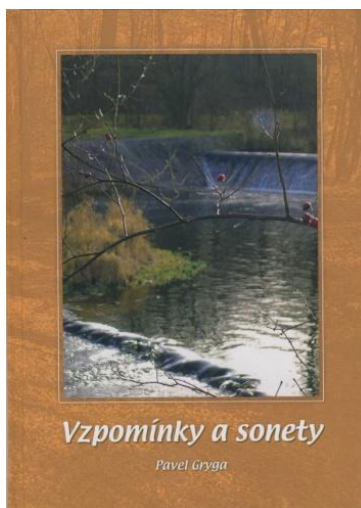
Stalo se na kraji léta,
verše se rozletěly do světa.
Prý v Beskydech ještě žije,
múza zvaná poezie.

Vítr je nese do dědin,
do kopců, hor a do rovin.
Tam najdeš louku s voňavým senem,
věneček z rozmarýnu, co býval věnem.

Z kraje léta vzpomínky živé,
pout' na Morávce a na Prašivé.
A ty, cvrčku, zas na housle hraj,
ať s létem zpívá celý kraj.

Půlnoc už bila na věži,
my ještě seděli na mezi.
Štěstí šlo kolem opodál,
úsvit už vítal nový pár.

Pavel Gryga

BOJTKY

básničky a říkadla z Jablunkovska

Chlop

šel chlop po cešče
mjoł řič ve vešče
... opovjadač ešče?

Stary fusoč

šel stary kole fary mjoł fusy
špjyvoł se pješničke jakomši
a tož jakom?!
a tož takom
še stary kole fary mjoł fusy
špjyvoł se pjéé...

Jak pan jedže

tak pan jedže po obědže
tak pan jedže po obědže
a tak žid a tak žid a tak žid
a tak cygon tak cygon tak cygon

Kolybała baba džada

Kolybała baba džada
na vysoki žerdži
nimogła go ukolybač
bo ji strašně smerdži

kolybej mě staro babo
dom či pytel grochu
něbedym če kolybała
ty stary pjerdžochu

Robka chvílku na peň sido,
 znome mistečka ohlido.
 Zpomino na mlade roky,
 chodila zbirať zemjoky.
 Kaj už byl zur vykopany,
 sem tam zemjok poněchany,
 do putenky pozbírala
 a šťastno domu utěkala.
 Maminka blachu umyli,
 krykoškami zatopili.
 Kobzolky se oškrobaly
 a na stružku postruhaly.
 Lyška muky, špetka soli
 vmišalo se do kobzoli.
 Placky na blaši pečene,
 k temu mliko uvařene,
 to se v ten čas idavalo,
 na inšiho něžbyvalo.
 S chlebem se doma šetřilo,
 nigda ho nazbyt něbylo.
 Maminka ho zamykali,
 do plachetky bile dali,
 aby hned tak něvysychol.
 Na stul se dol, dyž gdo prišol.
 Lepši budě nězpominať,
 něska už se žije inač.
 Robka došla na zastávku,
 ledva sědla se na lavku,
 vlak přijížd'at' bylo vidať,
 něstolo to za to sidať.

Ešče roz se podívala,
 kaj za mlada chodívala,
 Grunik slunečkem zaloty,
 šumny, jakoby usmjoty.
 Pohledem ho robka hladi,
 něchala v nim svoje mladi,
 děvušky smich, radost i bol,
 jak se to život vyžadoval.

(Pozbírane ponášimu)

Doslov ke knížce pana Pavla Grygy

Začátek roku 2020 je regionální literatura obohacena již čtrnáctou knihou Pavla Grygy, člena Literárního klubu Petra Bezruče Frýdek-Místek, s názvem VZPOMÍNKY A SONYTY.

Ani v této knize Pavel Gryga nezklame své příznivce a čtenáře. Ve svých 52 básních a sonetech nás opět provází beskydskou krajinou, různými místy – známými i neznámými, vykresluje krásu přírody (Petrklíč, Jabloňový sad, Je čas máků ...), lidových zvyků (Svatý duch, Doba žní), zoufá si nad ekologií (Změny klimatu, Ohnivě divadlo) i nad současnou politickou scénou, která ho nenechává v klidu a musí se proto ze svých názorů a pocitů vypsát v básních např. Malý problém, Klidná Evropa. Zachází i do historie, kdy veršem popisuje, jak se kdysi žilo, objevují se i slova, která už dnes neuslyšíme (žerno, pohunek) – zanikla totiž s vývojem civilizace.

Jeho vzpomínky, především na mladá léta, jsou tak silné, že čtením těchto nových básní si čtenář dokáže přesně vybavit tu dobu – čas učení, práce ve Ferrumu, prožívání volných chvil, ale též čas lásek. Ta největší – osudová, kdy se milovaná dívka stala jeho ženou, je s největším uměleckým kumštem, pro něj osobitým, popisována velice barvitě v jeho 15 sonetech (Na cestě, Schůzka u kina, Společná cesta, aj.)

V závěru knihy jsou i básně, k nimž posloužila témata z nejbližšího okolí Frýdlantu – splav v Hodoňovicích, cyklostezka, malebný podzim, kdy pod nohama šustí listí, a my jsme si jisti, že přijde zima.... (Šustění). Tyto podzimní scenérie nás mnohdy přivádějí ke sténání, zoufání.... Človče, jen neztrácej iluze – k tomu nás vybízí autor v poslední básni své sbírky – Haluze.

Proto, milí čtenáři, neztrácejme hlavu, nepozastavujme se nad mnohými nešvary, jež přináší dnešní doba. Pojd'me do přírody, projdeme různá zákoutí, zastavme se třeba právě v Beskydech s novou knihou Pavla Grygy. Připomeňme si, jak se tady žilo, co se už ale změnilo, jak jde život dál.... A člověk se v něm musí naučit plout, pohybovat, házet trampoty za hlavu a vnímat především jeho krásu. Tak ať se vám to podaří i za přispění básní z pera beskydského autora!

Dajana Zápalková

Vážená Redakce, Vážení Laši.

Jakožto pravidelný přispěvatel serveru www.valka.cz zabývajícího se dějinami vojenství jsem si se zájmem přečetl článek pana Karla Sýkory „Ještě jednou o našich rodácích – letcích z 2. světové války“ zveřejněný v čísle 1/2020 jaro. Velmi mě zaujala myšlenka pana Sýkory o důstojném uctění památky letců-rodáků z Těšínska, kteří položili své životy v boji proti hitlerovskému fašismu, i když ne zrovna v řadách československých leteckých perutí na Západě. Ať už se jedná o uvedení jejich jmen na budoucím leteckém památníku nebo o trojjazyčnou publikaci věnovanou všem letcům z Těšínska. Jména těchto letců uvedená v článku pana Sýkory se v českém povědomí skutečně nevyskytují. Možná je to tím, že všichni měli polskou státní příslušnost. Kromě dvou se narodili v Rakousko-Uhersku a po rozdělení Těšínska v roce 1920 spolu se svými rodiči odešli do Polska, kde se stali polskými občany a později samozřejmě narukovali do polské armády. I přesto jsem přesvědčen o tom, že si plně zaslouží vzpomínku společně s československými letci-rodáky z Těšínska.

Velmi si vážím zájmu pana Sýkory o tuto tematiku, jak rovněž práce, kterou pro její popularizaci dosud vykonal. Ovšem na památníku bude třeba uvést správný zápis jmen a příjmení, což vyžaduje jejich upřesnění v seznamu uvedeném p. Sýkorou. Vzhledem k tomu, že všichni měli polské občanství, bude nutno zapsat jejich jména v polštině, co se dá vyhledat v polské odborné literatuře.

Zjistil jsem, že v seznamu chybí ppor. Franciszek Rek, narozený v Petrovicích u Karviné, který ovšem nepadl v řadách polského letectva ve Velké Británii, ale byl zavražděn v dubnu nebo květnu 1940 v Katyni příslušníky NKVD. V Charkově potkal stejný osud ppor. Leona Febera. Rovněž oni bojovali v září 1939 proti německým fašistům a při ústupu padli do rukou Rudé armády, která 17 září zahájila agresi proti Polsku od východu obsazovala východní části Polska. Dalším v seznamu neuvedeným letcem je četař palubní mechanik Mieczysław Gustaw Szeliga, rodák ze Šumbarku. Narodil se 28.07.1912 a padl 13.06.1944 nad Holandskem jako příslušník polské 300. bombardovací perutě.

Naopak dvě jména do seznamu nepatří. O Otonu Pietronci se česká ani polská odborná literatura nezmiňuje, a poručík Hubert Jarošek padl 16.10.1940 nad Holandskem jako člen posádky Wellingtonu Mk IC od 311 československé bombardovací perutě.

Na závěr svého příspěvku chci zdůraznit, že snaha pana Sýkory o stavbu památníku nebo zpracování publikace bude mít zcela jistě podporu mnoha osob a členů Klubů vojenské historie nejenom v Moravskoslezském kraji. S panem Sýkorou jsem již navázal kontakt, předal jsem mu své připomínky a slíbil pomoc v rámci svých možností.

Petr „stary“ Lipka z Karviné

Kaj chcu živobyti množit’?

Něchtěla by teho dožit’.

Zpomino, jak tudyk žila,
co se tych pňuv naklučila,

kameně vytahovala,
všecku hlinu překopala.

Tak se to kejsik dělalo,
coby pola přibývalo.

Ostravjocy popanštěli,
hled’o coby přepych měli,

sad’o ruže na zahradu,
cuze kroky skryz paradu.
Pro petrušku, kel, cebulu,
leťo s tašku do konzumu.

Dyby něbyli tak zhnili,
trošičku se přičinili,
kaj je nazbyt kušček země,
překopol ju každý sěbě,
nasad’ul tam zeleninu,
dyť to nědo telku dřinu.

Jak je možné, uvažuje,
že i tak se dobře žije.

Ešče by se lepší žilo,
dyby se věce šetřilo.

Co je idla v popelnicach,
chleba s maslem po krajicach.

Dyby lude něplytvali,
dobytku to rači dali,
kajgdo by uchovol prasa,
bylo by hned věce masa.

Františka Pituchová

Idě roba po chodniku,
měři rovno ku Gruniku,
co kuštěk sě zastavuje,
ohlido a porovnuje.
Zpomino, jak mlado byla,
co sě tudy nachodila.
Kravy posla, stil hrabala,
suche krykošky zbírala.
Co sě trovy nakosila,
všecko na řbetě znosila.
Včil už je tu všecko ine,
koněc je te těžke dřině.
Z malých smrečkův – zrostle stromy,
misto chalup – zděne domy.
Tych aut co lude maju
a jak se šumně oblikaju...
Pod Vysypem šla přes lavku
ku lokalce na zastavku.
Vidi, ja tam popod Žorem
jezdi traktor za traktorem...
JeZeDe tu pryv něbylo,
tych domkův tež co přibýlo.
Šak jedno ju dopaluje,
že sě dněs zem zněvažuje.
Kaj pryv kravy popasali,
včil chataři zastavjali.
Z luky hřiště udělane,
kobzolisko zešmatlane.
Přes trovu tu všecy lazo
a to ju jaksí zaražo.
Či němaju rozum lude,
Jake tež to kejsí budě?

Letošní 75. výročí konce 2. světové války bylo příležitostí k připomenutí tří mladých mužů, kteří na lašské půdě zahynuli v bojích. Padli na konci Ostravsko-opavské operace (OOO) ve Staré Bělé a v Krmelíně.

V r. 2019 měl premiéru film pod názvem Bitva o Ostravsko. Tvůrci v něm zapomněli na zdejší Obranu národa a na Lašsko. Naši předkové od Moravské Ostravy až k Morávce pomáhali při odchodech a útěcích tisícům civilistů a vojáků před okupanty nebo do války. Mnozí z nich později padli, někteří se takřka stejnou cestou vraceli domů... Ale film to je velmi dobrý a oprávněně sklidil aplaus.

Když se tehdy 30.dubna 1945 probíjeli do Ostravy se sovětskými vojáky i českoslovenští tankisté, tak dva z nich padli – Josef Gregor a Ivan Ahepjuk (nar. 20.6.1916 v Jasině, ZU). Oba mají v Ostravě dávno pamětní desky. Dobytím Ostravy ale válka neskončila.

Naši tankisté postupovali na jih a měli další ztráty - zahynuli samopalníci Albert Markovič ve Staré Bělé a Vasil Babič v Krmelíně. Stalo se tak 1. a 2. května 1945. Byly tam těžké boje.

Vojáci ale pokračovali přes Starou Ves n.O. dál. Tanky byly doprovázeny a chráněny pěšáky. A právě takovými byli samopalníci Markovič a Babič. Nejsou zapomenuti.

Ve Staré Bělé (dnes Městský obvod Ostrava-Stará Bělá) byl v podvečer 1. května zasažený československý tank T-34 věž. č. 333, velitel rtn. Valerián Klaban. Tři tankisté byli zraněni, samopalník Markovič smrtelně.

Z dokumentů víme, že svob. Albert Marton Markovič se narodil 14.5.1923 v Lipecké Polaně (Lypetska Poliana), okr. Chust, Zakarpatská Ukrajina. Byl židovského náboženství, mateřská řeč rusínská, vyučený pekař. Do čs. armády byl odvedený až 12. ledna 1945 v Medzilaborcích, kmen.č. 36 117, zařazený do motostřeleckého praporu. Nedožil se ani 22 let. Albertu Markovičovi byla na památníku Na Zámčiskách slavnostně odhalena pamětní deska. Je to úctyhodný počín.

Vojín Vasil Michal Babič se narodil 2.2.1922 ve Velkých Komňatech (Velyki Komiaty), okr. Sevljuš, Zakarpatská Ukrajina, vyznání řecko-katolické, národnost rusínská, svobodný, zemědělský dělník. Odvedený byl 20. listopadu 1944 v Sevljuši, kmen.č. 21 257, zařazený do motostřeleckého praporu. Padl v Krmelíně 2. 5. 1945. Připomenuli jsme jeho památku formou infotabule v místě těžkého boje Na Cigan-ce.

Je tam taky jméno Miroslav Kotlář (nar. 3.8.1924, bydl. Jedličkova 8, Ostrava-Zábřeh). Ten se k tankistům připojil už 30. dubna jako dobrovolník-průvodce. Za dva dny zahynul. Taky v Krmelíně...

Triadvacetiletý Vasil Babič byl poslední padlý československý voják v Ostravsko-opavské operaci.

Bylo správné tato tři jména připomenout ve Staré Bělé i v Krmelíně. Oba samopalníci i dobrovolník Kotlář byli osvoboditelé Československa, Ostravy i Lašska.

Čest jejich památce!

Z archívních dokumentů, literatury, ze vzpomínek a fotografií zpracoval Karel Sýkora, Proskovice

Infotabule na označníku Stará Bělá-Krmelín. Tam padli Babič a Kotlář. Foto A. Zezulková.

Jak chcel měč člověk dluchy věk

Jak Panbuch stvořil člověka a zvířata, tak přišel první oseľ se zoptač a pravi: „Pane Bože, jak dlhu mam žič na svěče?“ A Panbuch mu řika: „Třicet let. – „Pane Bože, to je dlhu, podživaj se, ja mušim vožič pytle do mlyna, z každe strany jeden, je to češke – třicet let pro mě, to je moc, to ja nevydržim!“ No tak věil mu pravi: „No tuž ja tak, tak či osymnast let spuščim, dvast let života maš došč.“ Tych osymnast let dal na bok.

Věil přišel pes a hned se ptal, jak dlhu un ma žič. No pravi: „Ty němusiš čežko robič – třicet let možeš vzač.“ No pes pravěl: „To se či všecko zda – třeba ščekač u budy, a ja sem starši, bez zubuv, ja mam dvacet let došč teho života.“ Tak mu deset let teho odstupil, něchal mu ene dvacet let. Tych deset dal na bok.

Věil přišla opica a pravi, dlhu ma ona žič. „Ty možeš žič tež třicet let, ty něrobiš, ene hlupoty.“ – „Ale ja mušim furt ludži bavič, džeka po mě hažu, na misto bonbonuv mi i čika hažu – celý pysk sem se spaliła, a jak něrobim hlupoty, tak se mi to ani něrentyruje žič, tak mi to slev.“ Tuž ji tež slevil osymnast rokuv a dvanast ji něchał.

A na ostatku přišel člověk: „Velej ja mam tych rokuv?“ – „Třicet.“ – „O, to je mało! Ja sem se vystavił chałupu, mam rodžinu, staram se, a ene třicet rokuv? To nějidže!“ Tak se to rozvažil, pravi Pan Buch: „Ja tu mam ešče tach osymnast rokuv od teho osła, tak se jich přibereš, to maš ešče o polovičku věč!“ – „O, to je ešče mało!“ – „Je či to mało? Tak se vezmeš od teho psa.“ – „Všycko mało, to přecej člověk chce žič džeprem!“ – „Tak ešče budžeš měč tych osymnast od tej opice.“ Na tak byl spokojeny, tak odešel.

No i tak to je s člověkem: Prvich třicet rokuv se žije bez starosči, veselo, zdravý, po muzikach se chodži. Ale ty od teho osła, to je jine: to třeba do ruk pluvnuč, třeba se chytač břeha, starač se o rodžinu, džeci rostu. A jak člověk už je potem starši – to už su ty otrokarske, to přidu ty pši roky – člověk je bez zubuv (jako ja sem něska bez zubuv), ubručeny, omrzly – to už je jako ten pes. A ty ostatně – to je už někdy ene taka opica: člověk už něma paměči, všycko robi naopak, i pod sebe někdy.

(Vyprávěl Antonín Dziehel z Kozmic, nar. 1893)

Mladá víla

Radek Žvak

Jedna mladá lesní víla
z lýčí věnec sobě víla.
Teď na družky svoje křičí,
že jí věnec z lýčí zničí.

Holka, ty jsi bláhová,
tak se víla nechová.
Pokud chceš vypadat k světu,
tak si uviň věnec z květů!

Když to víla zaslechla,
hned své družky poslechla.

Uvila si zcela nový,
krásný věnec lopuchový.

Podobná pak lesní žince
honila po lesích prince.
Jednoho z nich pojal cit,
chtěl si jí za ženu vzít.

Víla se tak zalekla,
že hned z lesa utekla.
Nesmí věřit v lidský cit,
o princích smí pouze snít!

Jo, osudem každé víly
je, aby jen snové byly.
Musí jen v pohádkách žít,
krásné být a věnce vít!

RýmoŽvačky (2013)

ROZCESTÍ

Rozcestí strmá i pozvolná
setkání i rozchodů
myšlenek i počinů
křivolakých ulic
do prázdna i do světla
na krátko i na věčnost

jsou nejistoty stability chůze
nebo selhání
na jaké rozhraní
směřují ty cesty
když každá vede jinam
po větru či za sluncem

za tou vůní
silnější než šerík
rozcestími světových stran
jsi zván na všechny směry.

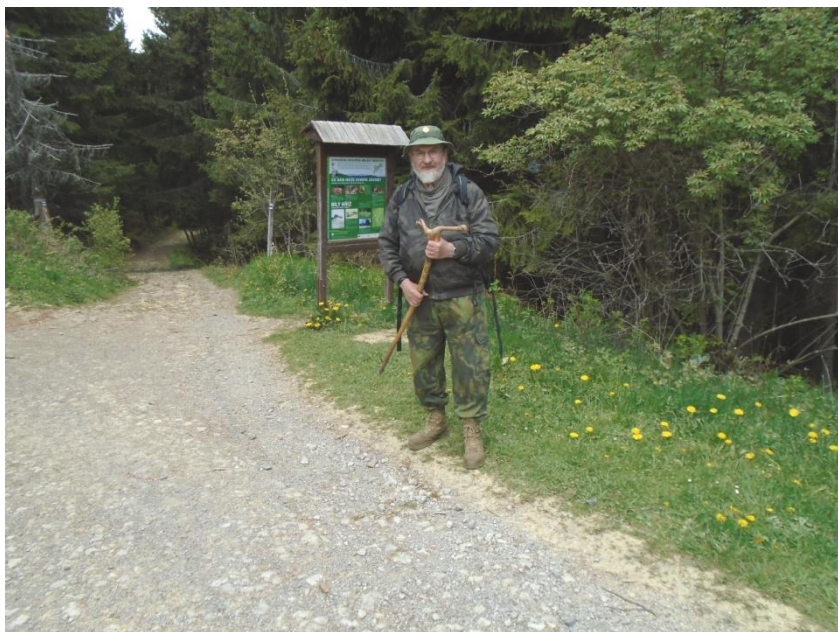
Bohumír Vidura

Pes v Morávce, foto Z. V. Krulikovský, jaro 2020

11. 3. MDŽ v Palkovicích, foto J. Bužek

21. 5. lašský král na Bílém Kříži, foto M. Rácová

Václav Halat u křesla, které vyrobil pro lašského krále.